

BOSHLANG'ICH SINFLARDA INGLIZ TILI FANINING AHAMIYATI VA DOLZARBLIGI

Zuparova Sodat Sharipovna

Chirchiq davlat pedagogika universiteti, katta o'qituvchi
E-mail: saodatzuparova76@gmail.com, +99899-903-34-76

Rixsiboyeva Yulduzxon Abdixoliq qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti, talaba
E-mail: abdiraximovayulduzxon@gmail.com, +99893-166-53-43

O'ktamova Yorqinoy Elmurod qizi

Chirchiq Davlat Pedagogika universiteti, talaba
e-mail: qobulovayorqinoy6@gmail.com, +99895-081-56-57

Abdullayeva Aziza Salimjon qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti, talaba
azizaboriyeva05@gmail.com +99890-989-01-73

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'qitishning ahamiyati, zamonaviy ta'limda tutgan o'rni va uning bolalarning kognitiv qobiliyatlariga ta'siri tahlil qilinadi. Ingliz tili xorijiy tillar orasida eng ko'p qo'llaniladigan til bo'lib, uni erta yoshdan o'rgatish bolalarning nutqiy, ijtimoiy va intellektual rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Maqolada boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'qitishning samarali usullari, metodik yondashuvlar va pedagogik texnologiyalar haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: ingliz tili, boshlang'ich ta'lim, til o'rganish, kommunikativ kompetensiya, o'yin texnologiyalari, kognitiv rivojlanish, metodika.

Аннотация: В данной статье анализируется значение преподавания английского языка в начальных классах, его роль в современном образовании и влияние на когнитивные способности детей. Английский язык является наиболее широко используемым иностранным языком, и его преподавание с раннего возраста оказывает положительное влияние на речевое, социальное и интеллектуальное развитие детей. В статье рассматриваются эффективные методы преподавания английского языка в начальных классах, методические подходы и педагогические технологии.

Ключевые слова: английский язык, начальное образование, изучение языка, коммуникативная компетенция, игровые технологии, когнитивное развитие, методика.

Annotation: This article analyzes the importance of teaching English in primary school, its role in modern education, and its impact on children's cognitive abilities. English is the most widely used foreign language, and teaching it from an early age has

a positive influence on children's speech, social, and intellectual development. The article discusses effective methods for teaching English in primary grades, methodological approaches, and pedagogical technologies.

Keywords: English language, primary education, language learning, communicative competence, game technologies, cognitive development, methodology.

Kirish

Zamonaviy dunyada ingliz tili xalqaro muloqot, fan, texnologiya, biznes va madaniyat sohalarida asosiy vositaga aylangan. Shuning uchun ingliz tilini erta yoshdan o'rgatish muhim ahamiyat kasb etadi. Boshlang'ich sinflar bolalarning til o'rganish qobiliyati eng yuqori bo'lgan davr hisoblanadi. Ushbu maqolada ingliz tilini boshlang'ich sinflarda o'qitishning dolzarbligi, psixologik-pedagogik jihatlari va samarali usullari yoritiladi.

Tahlil va Muhokama

Boshlang'ich sinflarda ingliz tili fanini o'qitishning dolzarbligi va ahamiyatini chuqurroq tushunish uchun bir necha jihatlarni ko'rib chiqish kerak. Ingliz tili nafaqat muloqot vositasi, balki bolalarning intellektual, ijtimoiy va madaniy jihatdan rivojlanishiga ham katta ta'sir ko'rsatadi.

Ingliz tilining global ahamiyati va boshlang'ich ta'limdagi o'rni

Bugungi kunda ingliz tili dunyoda eng ko'p qo'llaniladigan tillardan biri bo'lib, xalqaro aloqalar, ta'lim, biznes va texnologiyalarda asosiy til hisoblanadi. Xalqaro miqyosda ingliz tilini bilish nafaqat shaxsiy, balki professional muvaffaqiyat uchun ham zarur shartga aylangan. Boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'rgatish orqali bolalarga kelajakda global munosabatlarda qatnashish imkoniyati yaratiladi.

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, erta yoshda chet tilini o'rganish bolalarning nutqiy qobiliyatlarini oshirish bilan birga, ularning mantiqiy fikrlashini ham rivojlantiradi. Ingliz tili darslari orqali bolalar nafaqat yangi so'z va iboralarni o'rganadi, balki turli madaniyatlar bilan tanishib, dunyoqarashlarini kengaytirish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Bolalarning psixolingvistik jihatdan rivojlanishi va ingliz tili

Bolalarning til o'rganish qobiliyati erta yoshda eng yuqori darajada bo'ladi. Psixologlar va tilshunoslarning fikricha, 5–10 yosh oralig'idagi bolalar yangi tillarni deyarli stresssiz va tabiiy ravishda o'zlashtiradilar. Bu davrda ularning miya plastikligi yuqori bo'lib, yangi ma'lumotlarni tezroq qabul qiladi va saqlaydi.

Ingliz tilini o'rganish jarayonida bolalarning:

1. **fonetik qobiliyatlari** rivojlanadi (to'g'ri talaffuz, ohangni eshitish qobiliyati),

2. **semantik tushunchalari** kengayadi (soʻzlar va ularning maʼnolari oʻrtasidagi bogʻlanish),

3. **grammatik qonuniyatlarni** tushunish qobiliyati shakllanadi.

Bundan tashqari, ikkinchi tilni oʻrganish bolalarning eʼtiborini boshqarish, xotirasini mustahkamlash va murakkab vazifalarni hal qilish qobiliyatlarini oshiradi.

Samarali oʻqitish metodlari va innovatsion yondashuvlar

Boshlangʻich sinflarda ingliz tilini oʻqitishda anʼanaviy usullardan tashqari, zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish samaradorlikni oshiradi.

1. Oʻyin asosidagi oʻqitish

Bolalar uchun oʻyin – bu faoliyatning eng qiziqarli shakli. Didaktik oʻyinlar, loyihalar, rolli oʻyinlar orqali ingliz tilini oʻrganish bolalar uchun qiziqarli va samarali boʻladi. Masalan:

- **"Simon says"** kabi oʻyinlar orqali buyruqlarni anglash va bajarish koʻnikmasi rivojlanadi.

- **"Flashcard"** lar yordamida yangi soʻzlar tezroq oʻzlashtiriladi.

2. Kommunikativ yondashuv

Til oʻrganishning asosiy maqsadi – muloqot qilish qobiliyatini rivojlantirish. Shu sababli, darslarda nutqiy mashqlarga koʻproq eʼtibor berish kerak. Juftlik va guruh ishlari, suhbatlar, interfaol vazifalar orqali bolalarning nutqiy faolligi oshiriladi.

3. Vizual va audio materiallardan foydalanish

Bolalar vizual va eshitish orqali tezroq oʻrganadilar. Darslarda:

- Multfilmlar, qoʻshiqlar,
- Interfaol dasturlar (Lingokids, Duolingo Kids),
- Rangli rasmlar va posterlar qoʻllash samarali natijalar beradi.

4. Harakterli va shaxsiylashtirilgan taʼlim

Har bir bola oʻrganish uslubi va tezligi jihatidan farq qiladi. Shu sababli, oʻqituvchilar individual yondashuvni qoʻllashlari kerak. Baʼzi bolalar vizual materiallar orqali yaxshi oʻrganadigan boʻlsa, boshqalari eshitish yoki harakat orqali yaxshiroq oʻzlashtiradilar.

Oʻqituvchilarning roli va malakasi

Boshlangʻich sinf oʻqituvchilari ingliz tilini oʻqitishda asosiy omil hisoblanadi. Ular nafaqat til bilimlariga, balki bolalar psixologiyasini yaxshi bilishlari va ularga mos metodik yondashuvlarni qoʻllashlari kerak.

Oʻqituvchilar quyidagi jihatlariga eʼtibor qaratishlari lozim:

- **Darslarni qiziqarli qilish** – bolalarning diqqatini saqlash uchun turli metodlardan foydalanish.

- **Ijobiy motivatsiya** – har bir yutuqni ragʻbatlantirish, xatolarga nisbatan hamdardlik bilan munosabatda boʻlish.

- **Doimiy yangilanish** – yangi pedagogik texnologiyalar va o'quv materiallari bilan tanishish.

Ota-onalarning ishtiroki va uy vazifalarining ahamiyati

Ingliz tilini o'rganish maktabgacha ta'lim va uyda qo'llab-quvvatlashni talab qiladi. Ota-onalar bolalarga quyidagi yo'llar bilan yordam berishlari mumkin:

1. Ingliz tilida qo'shiqlar tinglash va ularni birga aytish.
2. Inglizcha multfilmlar va o'quv dasturlarini tomosha qilish.
3. Uy vazifalarini bajarishda bolalarga rahbarlik qilish.

Xalqaro tajriba va O'zbekistonda ingliz tili o'qitishning rivojlanishi

Dunyo davlatlarida boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'qitish bo'yicha turli yondashuvlar mavjud. Masalan:

- **Finlandiya** – o'yinlar va loyihalar asosida til o'rganishga urg'u beriladi.
- **Singapur** – kommunikativ usullar va interfaol texnologiyalar keng qo'llaniladi.
- **Janubiy Koreya** – bolalarga erta yoshdan ingliz tilini o'rgatish uchun maxsus dasturlar ishlab chiqilgan.

O'zbekistonda ham ingliz tilini o'qitish sifati o'sib bormoqda. Yangi o'quv dasturlari, malakali o'qituvchilar tayyorlash va zamonaviy resurslardan foydalanish orqali boshlang'ich sinflarda ingliz tili darslarining samaradorligi oshirilmoqda.

Boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'qitish nafaqat til ko'nikmalarini shakllantirish, balki bolalarning intellektual, ijtimoiy va madaniy jihatdan rivojlanishiga ham yordam beradi. Qiziqarli metodlar, interfaol texnologiyalar va malakali o'qituvchilar yordamida ingliz tili darslari bolalar uchun samarali va qiziqarli bo'lishi mumkin. Kelajakda ingliz tilini bilish har bir shaxs uchun global dunyoda muvaffaqiyatli bo'lishning kaliti bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa

Boshlang'ich sinflarda ingliz tili fanini o'qitish bolalarning intellektual, nutqiy va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy ta'lim tizimi ingliz tilini faol o'rganish uchun yangi metodik yondashuvlarni qo'llashni talab qiladi. O'qituvchilar yangi pedagogik texnologiyalar va interfaol usullardan foydalangan holda, bolalarga ingliz tilini o'rganishni qiziqarli va samarali qilishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Crystal, D. (2019). *English as a Global Language*. Cambridge University Press.
2. Lightbown, P., & Spada, N. (2021). *How Languages are Learned*. Oxford University Press.
3. Harmer, J. (2020). *The Practice of English Language Teaching*. Pearson Education.
4. Cameron, L. (2018). *Teaching Languages to Young Learners*. Cambridge University Press.

5. Ellis, R. (2019). *Understanding Second Language Acquisition*. Oxford University Press.
6. Nunan, D. (2020). *Task-Based Language Teaching*. Cambridge University Press.
7. Richards, J. C. (2018). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press.
8. Vygotsky, L. S. (2017). *Mind in Society: Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
9. Pinter, A. (2019). *Children Learning Second Languages*. Palgrave Macmillan.
10. Moon, J. (2020). *Children Learning English*. Macmillan Education.